

Westzaanse harpistes op weg naar internationale roem

From: De Wessaner, September 22nd 2006

Wat is het toch boeiend om te praten met getalenteerde jonge mensen die enthousiast en keihard werken aan het opbouwen van een artistieke loopbaan. De harpistes, Esther Kooi (21) en Marianne Smit (22), 4e-jaars student aan het conservatorium in Amsterdam, praten honderduit en geestdriftig, maar zeker niet naïef over hun ambities en over hun eerste schreden (als het even kan) op weg naar de roem.

De ambiance voor ons gesprek kan nauwelijks beter. Het interieur van het kleine, prachtig gerestaureerde groene huisje aan het begin van de Watermolenstraat, past bij het huis en ademt rustieke rust én muziek. In de kleine huiskamer domineert een harp. Daarachter staat een grote, zwarte, klassieke piano, Rechts bevindt zich een smalle, open trap naar de bovenverdieping. Links een afstapje naar de keuken, waar maar net een kleine eettafel in past. Hier praat ik met Esther en Marianne. Nou ja, ik stel af en toe een vraag en zij praten, de een als een spraakwaterval, de ander iets bedachtzamer, maar beiden met een aanstekelijk enthousiasme.

Harpistenduo

De jonge vrouwen zijn al jaren bevriend. Esther is geboren en getogen in Zandijk, Marianne in Zaandam. Toen ze via de Westzaanse harpiste, Kirsten van de Hoge, hoorden dat het huisje in de Watermolenstraat vrij kwam, hadden ze niet veel bedenktijd nodig. Harpiste Marianne: "Wij zijn goede vriendinnen, we spelen allebei harp, dus we storen elkaar niet zo gauw met onze muziek". "Bovendien", zegt Esther, "treden we vaak samen op, dus studeren we ook vaak samen stukken in. Dan is het wel handig als je in hetzelfde huis woont." Hoewel de harpistes nog niet afgestudeerd zijn, hebben zij –afzonderlijk- maar ook samen, al vaak opgetreden bijvoorbeeld tijdens culturele evenementen in de Zaanstreek, in kerkgebouwen, in bijvoorbeeld het Zaantheater en het Concertgebouw in Amsterdam. Als de een gevraagd wordt voor een optreden, noemt die meteen de naam van de ander én het feit dat zij ook samen spelen. Het laatste komt namelijk bij harpisten niet zoveel voor. Des te bijzonder is het dat zij het laatste jaar geregeld in de publiciteit geweest zijn juist vanwege dat samenspelen. Sterker nog: zij zijn hard op weg naar niet alleen regionale, maar ook internationale bekendheid als harpduo.

Karlheinz Stockhausen componeert voor Westzaanse harpistes

Dat in de Zaanstreek hun talent niet onopgemerkt is gebleven, blijkt uit het feit dat zij op 30 juni van dit jaar -in het kader van de Zaanse culturele prijzen- de Aanmoedigingsprijs 2006 ontvingen. Een belangrijke aanleiding daartoe was dat de beroemde Duitse componist, Karlheinz Stockhausen, speciaal voor hen een stuk voor twee harpen had geschreven. Van de plebaan van de Dom van Milaan, de priester Don Luigi, kreeg Stockhausen de opdracht een muziekcyclus te schrijven bestaande uit 24 delen. Het tweede deel (van de zes die intussen klaar zijn) is een stuk voor twee harpen. Via een tante van Marianne kwam Stockhausen met de Nederlandse harpistes in contact. In januari begonnen Esther en Marianne met het instuderen van het muziekstuk, soms begeleid door Stockhausen. Dag in dag uit, vele uren op een dag. Alles, zelfs de studie, werd ervoor opzij gezet. De intensieve samenwerking vond zijn hoogtepunt in de wereldpremière in de Dom van Milaan op 7 juni van dit jaar voor een publiek van 2500 man.

Wereldpremière in de Dom van Milaan

"Het was een fantastische belevenis", zegt Esther: "Zoveel mensen en zo'n gigantisch gebouw. De Dom is immens groot (ongeveer 180 m. lang en 40 m. hoog). Er is een galmvertraging van 16 seconden; dat wil zeggen dat de mensen achterin de kerk het geluid 16 seconden later horen dan de luisteraars voorin, als je geen maatregelen neemt". Dat probleem wordt opgevangen door veel extra

versterking van het geluid en het gebruik van vertragingssystemen. Een ander probleem is dat het stuk eigenlijk geschreven is alsof het om één harp gaat. Moderne componisten gebruiken 12-toonsreeksen. Die kent een harp niet. Stockhausen heeft dat probleem opgelost door te redeneren: als ik twee harpen neem, en als de een dan de pedalen zo zet en de ander zus, heb ik toch al die tonen. En daarmee maakt hij er eigenlijk één harp van. Het geluid moet dan wel precies gelijk zijn. "In een kerk kun je een lichte ongelijkheid nog wel verdoezelen", zegt Esther. "Daarom was de Cd-opname in Duitsland een slopende zitting van drie heel lange dagen in de studio. Op een Cd hoor je ieder foutje. Voortdurend moest een gedeelte opnieuw, soms wel tachtig keer".

Eerste uitvoering groot succes

Toch zijn beide jonge vrouwen over hun uitvoering in Milaan heel tevreden. Harpiste Marianne: "Wij hebben nog nooit zo boven een stuk gestaan; door het enorme aantal studie-uren kenden we het door en door, we konden het werkelijk dromen. Bijna altijd zijn we ontevreden over een uitvoering, maar nu kon er eigenlijk niks mis gaan". De intensieve samenwerking met de componist heeft ook veel bijgedragen aan het succes. Zij hebben bijvoorbeeld twee periodes van 10 dagen gestudeerd met Stockhausen in Duitsland. Marianne: "Stockhausen weet natuurlijk precies wat hij wil met zijn compositie en hij is ongelooflijk precies". "Hij heeft ons heel anders leren luisteren naar een muziekstuk", vult Esther aan, "we hebben nog nooit zoveel geleerd als bij hem". Esther en Marianne hebben het stuk intussen tweemaal in Italië gespeeld en eenmaal in Duitsland. Op 21 april brengen zij het stuk ten gehore in het Concertgebouw.

"Gedeelde smart, is halve smart"

Natuurlijk wil ik graag weten of zo'n intensieve samenwerking niet tot spanningen en ruzies heeft geleid. Dat blijkt reuze mee te vallen. "Wij zijn goede vriendinnen", zegt Esther, "maar natuurlijk is er heus wel eens een pittige discussie of wijzen we elkaar op fouten (die hoor je zelf soms niet), maar de samenwerking verloopt heel goed. "Bovendien", zegt Marianne, "kan ik je verzekeren dat het heel prettig is, dat je met z'n tweeën bent als je anderhalf uur voor het begin van de uitvoering in de Dom doodzenuwachtig op een stoeltje zit te wachten; of als je een lange periode in Duitsland een hele dag studeert, dan is het heerlijk om 's avonds samen ook eens over iets anders te kunnen praten. Eigenlijk bewijzen ze in ons gesprek al hun gelijk in deze. Zij zijn enorm enthousiast; ze willen heel graag over hun vak praten en allebei praten ze heel gemakkelijk, al is Marianne iets bedachtzamer. Maar voor wie een vraag van mij ook bedoeld is, het antwoord komt van beiden, soms na elkaar, soms elkaar aanvullend, maar heel vaak tegelijkertijd en zelfs door elkaar heen pratend. Zonder ook maar een spoor van irritatie.

Muziekgeschiedenis geschreven

Tot slot wil ik nog weten of je met harpspelen in je levensonderhoud kunt voorzien. "Moeilijk dus", is het antwoord. "Je moet het hebben van gevraagd worden voor optredens, misschien een plaats in een orkest en/of lesgeven. Er is niet zoveel vraag naar harpisten; gelukkig zijn er ook niet zoveel die de harp als instrument kiezen". Waar het op aan komt, is dat je bijzonder moet zijn, je moet je onderscheiden. Het is duidelijk dat deze twee talenvolle musici hard op weg zijn dat te doen. Zij hebben niet alleen een goed fundament gelegd voor een glanzende carrière, zij hebben ook -jong als ze zijn- met Stockhausens "Pfungsten für zwei Harfen" muziekgeschiedenis geschreven. Onthoud datum en plaats: 21 april 2007, Concertgebouw Amsterdam en onthoud de namen van deze twee talentvolle jonge mensen, harpisten Esther Kooi en Marianne Smit.

By SEF NAUS